

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยในหัวข้อ รูปแบบสถาปัตยกรรมพระอารามหลวงในพุทธศาสนาที่สร้างและปฏิสังขรณ์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลนี้ แม้ว่าในเบื้องต้น จะดูเหมือนเป็นการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมเนื่องในพระพุทธศาสนาในสมัยรัชกาลที่ 3 อย่างกว้างขวาง แท้จริงแล้ว ยังคงต้องการการค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยยังมีเหล่าพระอารามที่อยู่ในยุคเดียวกันแต่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นพระอารามหลวงอยู่อีกเป็นจำนวนมาก ทั้งยังมีความงดงามควรค่าแก่การศึกษา ชูช่อซ่อนอยู่ในตำบลหนแห่งต่างๆอีกเป็นจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าการที่มีวัดวาอารามรอให้ผู้สนใจเข้าไปค้นหาและค้นคว้า แต่ในอีกด้านหนึ่ง การที่พระอารามต่างๆเหล่านี้ไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง กลับกลายเป็นการปล่อยให้วัดวาอารามเหล่านั้น ไม่ได้รับการดูแล ปัญหาหนึ่งที่ผู้วิจัยพบระหว่างดำเนินการวิจัยนี้ก็คือ การที่ไม่มีหลักฐานว่า ลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏอยู่ เป็นของดั้งเดิมเพียงใด สิ่งเหล่านี้ทำให้การศึกษางานสถาปัตยกรรมที่มีความเก่าแก่สามารถเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนได้ไม่ยากเลย

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ นับเป็นยุคทองของงานศิลปสถาปัตยกรรมไทย ความเป็นสมัยนิยมที่จะซ่อมสร้างวัดวาอารามในครั้งนั้น มีแรงขับเคลื่อนมาจากพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ศิลปะแบบพระราชนิยมที่ทรงริเริ่มขึ้นสะท้อนถึงความกล้าที่จะแตกต่าง นำสิ่งไกลตัวมาผสมผสานกับสิ่งใกล้ตัว จนได้มาซึ่งศิลปสถาปัตยกรรมที่งดงามอย่างไม่เคยมีมาก่อน กระทั่งเลื้อยไปถึงนานาประเทศทั้งใกล้และไกล ศิลปสถาปัตยกรรมพระอารามหลวงในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จึงเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงการแสวงหาความก้าวหน้าที่ไม่หยุดนิ่งของงานช่างไทย สถาปัตยกรรมไทยมิใช่การลอกเลียนทำซ้ำอยู่ร่ำไป แต่เป็นการสร้างสรรค์บนพื้นฐานต้นทฤษฎีที่มาจากขนบธรรมเนียมประเพณีและความรู้เชิงช่างของไทย ผสมผสานกับศิลปวัฒนธรรมจากภายนอกผ่านการขบคิดและคัดสรรจนได้รูปแบบอันดีเลิศและสามารถอยู่ร่วมกับวิถีทางศิลปะแบบดั้งเดิมได้อย่างไม่ขัดเขิน สิ่งเหล่านี้จึงเป็นเป็นแนวทางที่คนในรุ่นปัจจุบันควรนำมาเป็นเครื่องเตือนใจในการออกแบบสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะงานศิลปะหรืองานใด ๆ ที่ไม่อาจมุ่งเพียงการแสวงหาความแปลกใหม่ ในขณะที่ตัวผู้ที่ยังคงยึดมั่นอยู่ในกระแสจารีตดั้งเดิมก็ไม่ควรยึดมั่นถือมั่นอยู่กับของเก่า ผู้ที่ใช้ชีวิตอยู่ในแวดวงศิลปะจึงควรประพฤติเสมือนนักชิมอาหารที่แสวงหารสชาติอันโอชะและแปลกใหม่อยู่เป็นนิจ แต่เป็นไปอย่างพินิจพิเคราะห์ โดยไม่เลือกชิมแต่ของพิศดารอย่างขาดสติ และไม่ลืมหวนกลับไปหารสชาติดั้งเดิมที่คุ้นเคย จึงจะได้ของ “ใหม่” ที่ “ดี” อย่างแท้จริง และต้องรู้จัก “กินจนกลายเป็นเนื้อใจ” ดังที่สมเด็จพระยาราชราชนูถิตวงศ์เสด็จศรีสวายเป็นแนวทางแก่ผู้ศึกษาศิลปะนั่นเอง